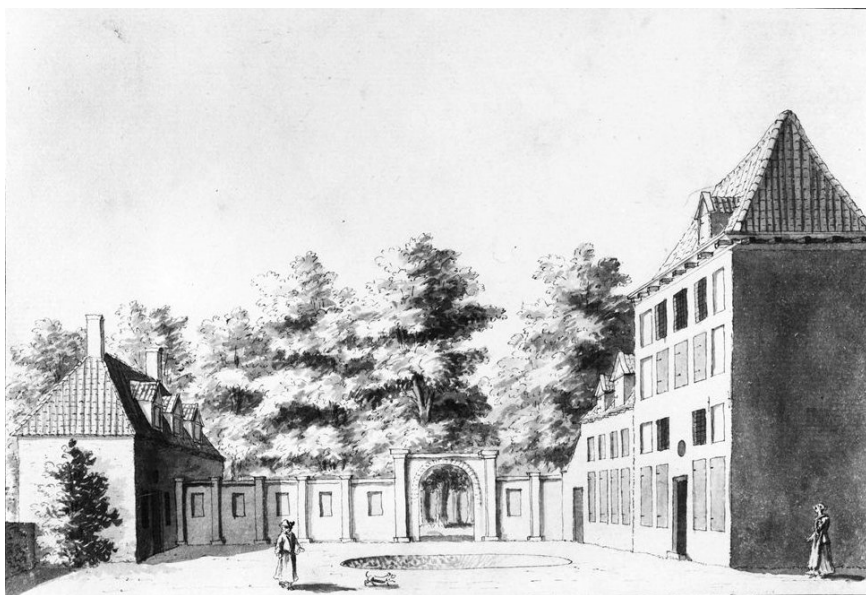

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

- Voorzitter: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, Vlieterweg 108, 3925 GD Scherpenzeel
tel. 033 – 2778813 e-mail: voorzitter@amersfoorteo.ngv.nl
- Secretaris: vacature
- Penningmeester: dhr. drs. Th.H. van Veen, Poortersdreef 1, 3824 DL Amersfoort
tel. 033 – 4726015 e-mail: penningmeester@amersfoorteo.ngv.nl
- Public Relations: vacature
- Lid: dhr. ir. P. van Zuylen, Couwenhoven 9064, 3703 GE Zeist
tel. 030 – 6962658 e-mail: peter.van.zuylen@gmail.com
- Lid: dhr. C.M. van Rooij, Klarinetpad 21, 3822 CS Amersfoort
tel. 033 – 4330069 e-mail: c.m.vanrooij@hccnet.nl

Afdelingsafgevaardigden

- Afgevaardigde: dhr. drs. ing. J.W. van Maren, voornoemd
- Plaatsvervanger: dhr. H. Hooijer, Dorresteinseweg 112, 3817 GD Amersfoort
tel. 033 – 4632621 e-mail: heimen.h.a@gmail.com

- Bibliotheek** dhr. G.G.M. van der Kroon, Bohemen 53, 3831 ER Leusden
tel. 033 – 4942496 e-mail: gvanderkroon@kpnplanet.nl

- Coördinator Afdelingsledenservice van de Contactdienst (CALs)** vacature

Lezingen en Activiteiten

- Coördinator: dhr. ir. P. van Zuylen, voornoemd

Periodiek

- Hoofdredacteur: vacature
- Redactieadres: redactie@amersfoorteo.ngv.nl
- Eindredacteur: dhr. dr. J.S. Kaastra, Montessorilaan 23, 3706 TB Zeist
tel. 030 – 6962934
- Redacteurs: dhr. dr. J.S. Kaastra, voornoemd
dhr. M. van de Krol, Marterhoeve 20, 3831 TA Leusden
tel. 033 – 4945110
mw. A.M. Sjamaar, Amersfoort
familiekronieken@telfort.nl
dhr. drs. Th.H. van Veen, voornoemd
- Verzending: mw. H.S.H. Koning-van Dalen
- PR-ondersteuning** mw. F.E.F. Schuitemaker-Frankefort, Zaagmolenhof 13, 3833 KT Leusden
tel. 033 – 4947948 e-mail: fschuite@xs4all.nl
- Website** <http://amersfoorteo.ngv.nl>
- Twitter** www.twitter.com/NGV_AFT
- Facebook** NGV Amersfoort

Omslag: Het huis Randenbroek, 1729, door L.P. Serrurier. Zie het artikel op blz. 53.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

*Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging
Afdeling Amersfoort en Omstreken
opgericht 18 december 1971*

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 650.

Jaargang 22

april 2013

nummer 2

Ten geleide

In deze tijd van het jaar is onze afdeling van de NGV weer even vlijtig bezig met genealogie als de vogels die het voorjaar nu in hun kop hebben. Trouwens, tussen het maken van nestjes en de voortgaande lijn der geslachten bestaat natuurlijk ook een andere overeenkomst. Maar genoeg gekwetted, voor u ligt weer een kersvers nummer van ons afdelingsblad. Er zijn twee bijdragen over bekende Amersfoorters, in het kader van ons thema. Trouwens, als Zeister redacteur wil ik graag opmerken dat de "Omstreken" minstens zo belangrijk zijn als de "stad" (Amersfoort). Ommelanden, laat u horen (en lezen)! Eén Leusdenaar heeft al de pen opgevat en een boeiend verhaal over een nogal rampzalig verlopen emigratie geschreven. Geniet van dit verhaal, en de eerder genoemde bijdragen over Mondriaan en Van Campen. En natuurlijk ook van de andere vaste rubrieken. Voor het komende nummer is er nog volop ruimte voor uw bijdrage, zowel in het kader van het thema (over de genealogie van een bekend persoon uit onze regio) of een andere genealogische of biografische bijdrage. Wij wachten met spanning uw bijdrage af.

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari, april en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 juli 2013 inleveren

Voor nadere instructies zie onze webpagina <http://amersfoorteo.ngv.nl>

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 7,- per jaar te storten op postrekening 2666378 ten name van Penningmeester NGV afdeling Amersfoort en Omstreken onder vermelding van 'abonnement periodiek'.

Opmaak: L^AT_EX – Druk: Trepico by, Hooglanderveen

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling en van de HCC! werkgroep Amersfoort vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

**het Kerkelijk Centrum De Brug,
Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort**

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is 's middags open vanaf 13.00 uur en 's avonds vanaf 19.00 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-medewerkers van onze afdeling verzorgen een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

De activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite (OVF) en de HCC!genealogie in onze regio zijn afzonderlijk vermeld. Omdat sommige activiteiten van de OVF en de HCC! pas in een laat stadium nader ingevuld kunnen worden, verdient het ook aanbeveling om daarvoor regelmatig hun websites te raadplegen:

- <http://www.historisch-amersfoort.nl>
- <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>
- <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>

De activiteiten van HCC!genealogie zijn voor NGV-leden gratis toegankelijk. De OVF kan aan niet-leden een toegangsprijs vragen. Wij adviseren u in die gevallen altijd duidelijk te kennen te geven dat u komt als lid van de NGV!

Datum	Donderdag 11 april 2013	NGV en Archief Eemland
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Studiezaal Archief Eemland	
Onderwerp	Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis	

Datum	Dinsdag 16 april 2013	De Brug – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	Economische crises door de eeuwen heen	
Inleider	Prof. dr. Joost Jonker	

In 1602 gaat de VOC als eerste bedrijf ter wereld 'naar de beurs'. Nederland geldt in verband hiermee als de bakermat van de mondiale aandelenhandel. Reeds in 1610 komt het tot eerste regels voor de aandelenhandel in een poging om koersmanipulatie en 'wilde' speculatie tegen te gaan, dit overigens zonder direct resultaat. En al in de 17^e eeuw ontstaan de eerste 'bubbels' (denk aan de tulpenmanie van 1634–1637).

Het lijkt zo eenvoudig: we herkennen een financiële crisis als we er midden in zitten. Maar bij nadere beschouwing blijken die crises nogal van elkaar te verschillen: qua

oorzaken, gevolgen, betekenis. Wat leren financiële crises uit het verleden ons over dit verschijnsel?

Voorafgaand aan de lezing is er een afdelingsledenvergadering. De agenda voor deze vergadering en het verslag van de vorige zijn te zijner tijd te vinden op internet <http://amersfoorteo.ngv.nl>. De agenda en de bijlagen liggen vóór de vergadering eveneens er inzage en er zijn ook meerdere exemplaren beschikbaar.

Datum	Dinsdag 23 april 2013	OVF
Tijd	20.00 uur	
Plaats	Museum Flehite	
Onderwerp	Kind van het Ereveld	
Inleider	de heer Remco Reiding	

Datum	Dinsdag 14 mei 2013	De Brug – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	Nieuwe mogelijkheden met GensDataPro	
Inleider	de heer Bas Wilschut	

De spreker zal ingaan op de Bob Coret-uitvoer en de nieuwe WieWasWie import. Daarnaast zijn vragen van gebruikers welkom. Foto's knippen en plakken binnen GensDataPro blijft interessant. Kortom het kan een mooie interactieve avond worden.

Datum	Donderdag 16 mei 2013	NGV en Archief Eemland
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Studiezaal Archief Eemland	
Onderwerp	Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis	

Datum	Donderdag 13 juni 2013	NGV en Archief Eemland
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Studiezaal Archief Eemland	
Onderwerp	Spreekuur: Stamboomonderzoek en familiegeschiedenis	

Datum	Zaterdag 21 september 2013	NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	Computergenealogie	

Datum	Dinsdag 19 november 2013	De Brug – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	Kerkelijk Centrum De Brug	
Onderwerp	De Sailing Letters	
Inleider	prof. dr. Marijke van der Wal	

Agenda van de bijeenkomsten van:

HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort – Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.30 uur.

HCC!genealogie, werkgroep Veenendaal – Elke vierde maandag van de maand in de Christelijke Scholengemeenschap, Sportlaan 11-13, 3905 AD in Veenendaal. Aanvang: 20.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogische. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-websites <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl> en <http://www.hcc-veenendaal.nl/cms>.

Activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite

Het thema van de lezingen van de OVF in het seizoen 2012–2013 is *De Oranjes en de regio*. Zie voor het verdere programma <http://www.historisch-amersfoort.nl/>

De lezingen, die beginnen om 20.00 uur, zijn gratis toegankelijk voor leden van de OVF. Voor niet-leden bedraagt de toegangsprijs € 5,00.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende leden in onze afdeling. Wij hopen hen ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Nieuwe leden:

Dhr. H.L. Bense	Ede
Dhr. G. van den Burgt	Hoogland
Dhr. J. Burie	Nijeholtpade
Mw. H.J. Dekker	Leusden
Dhr. B. van Haastrecht	Amersfoort
Mw. A. Lestrade	Leusden

Van uw voorzitter

door Willem van Maren

Ook dit jaar gebeurt weer van alles in de genealogische wereld en bij de archiefdiensten. In februari is het nieuwe pand voor het Gelders Archief in Arnhem opgeleverd. Het is een prachtig gebouw aan de Westervoortsedijk. Het archief zal wegens verhuizing in april en mei gesloten zijn en de opening volgt in juni. Kijk op de website van het archief voor het laatste nieuws (<http://www.geldersarchief.nl/>). De nieuwe behuizing voor Archief Eemland in Amersfoort zal waarschijnlijk ook dit jaar gereed komen, maar de verhuizing is gepland voor 2014.

U heeft al kunnen zien dat de lay-out

van Gens Nostra ingrijpend gewijzigd is. Het blad ziet er nu veel eigentijdser en aantrekkelijker uit. Er blijken wat aanloopproblemen te zijn, maar die zullen ongetwijfeld snel worden opgelost. Ook het tijdschrift Genealogisch Erfgoed Magazine heeft de lay-out verder gemoderniseerd. Zie www.erfgoed.info.

Het genealogisch spreekuur dat we maandelijks in Archief Eemland houden trekt voldoende bezoekers. Na evaluatie samen met het archief hebben we besloten deze activiteit dit jaar voort te zetten.

Minder plezierig is dat we hebben moeten besluiten om onze afdelingsbibliotheek

op te heffen. Toen we jaren geleden vertrokken uit O.L.V. Ter Eem is onze bibliotheek ondergebracht in de kelder van de Bibliotheek in Amersfoort. De heer Cas van der Kroon heeft al die tijd de collectie zorgvuldig beheerd, maar voor onze leden is de bibliotheek toch te veel uit het oog geraakt. Jarenlang hebben we geprobeerd een locatie te vinden voor onze bijeenkomsten waar ook de bibliotheek ondergebracht zou kunnen worden, helaas vergeefs. In de troonredes van de koningin staat vaak een zin waarin de regering zegt dat een bepaald onderwerp een bron is van aanhoudende zorg. Zo is ook de locatie voor onze afdelingsbibliotheek al die jaren voor ons een bron van aanhoudende

zorg geweest. Het is jammer dat we dit besluit hebben moeten nemen. De inspanning om de collectie up-to-date te houden en verder te verzorgen woog niet op tegen de geringe belangstelling die voor de boeken en tijdschriften bestond. We zullen de collectie onderbrengen in het Verenigingscentrum van de NGV in Weesp, voor zover men daar die werken nog niet heeft. Verder is er belangstelling bij de Vereniging Veluwe Geslachten en bij enkele historische verenigingen in onze regio. Er blijft ongetwijfeld nog wel iets over. Kijkt u eens in de catalogus op onze website en laat het de bibliothecaris weten als u belangstelling heeft voor een bepaald boek of een reeks tijdschriften.

Het telen en roken van tabak

Lezing door de heer Theo Gerritsen op 13 december 2012. Nette Sjamaar doet verslag.

Ontdekking van tabak

Alfonso I (1110–1185), ook wel "de Dappere", benoemde zichzelf in 1139 tot koning van Portugal. Onder zijn leiding werden er vele oorlogen gevoerd, m.n. tegen de Moren en werd Portugal in de vroege Middeleeuwen een wereldmacht. In tijden van vrede stuurde hij ontdekkingsreizigers naar de Afrikaanse kust op zoek naar goud en andere schatten. Zijn opvolgers deden hetzelfde en tot 1550 bleef Portugal een rijk en machtig land. Naast de vele oorlogen die gevoerd werden waren de Portugese heersers degenen die ontdekkingsreizigers bleven uitsturen. Portugal had heel veel koloniën in Afrika, Azië en in Amerika.

Hendrik de Zeevaarder (1394–1460) was zoon van koning Johan I van Portugal. Hij werd de man die verantwoordelijk was voor Portugal's eeuw van ontdekkingen. Eerst vergezelde hij zijn vader in diens strijd met de Moren en onderscheidde zich bij de verovering van Ceuta (1415). Daarna

waren de Arabieren hun monopolie op de schatten van Zuid-Afrika kwijt. Al zouden er natuurlijk nog vele jaren schermutselingen blijven. Daarna zou hij zelf de zee niet meer opgaan, maar hij begon een opleiding in Sagres, waar mensen leerden over navigatie, astronomie, kaarten lezen en nieuwe instrumenten, de eerste zeevaartschool dus.

Hendrik de Zeevaarder

Hij was de kracht achter de schepenbouwers, die boten maakten voor verschillende reizen. Het karveel werd het meest gebruikt. Hendrik stond erop dat al zijn kapiteins kompassen gebruikten en een logboek met specifieke en nauwkeurige aantekeningen zodat kaartenmakers de onbekende kustlijn van West-Afrika konden tekenen.

Hij rustte vele schepen uit voor ontdekkingsreizen en wilde dat de kapiteins rond de kapen zouden varen. Tot dan durfde men dat niet, de Portugezen dachten dat de aarde plat was en durfden dus niet verder. In 1434 ging het eerste schip rond kaap Bojador. Daarna werden er nog andere kapen grond en vele eilanden bezet. Nadat Hendrik in 1449 op Arguin een vesting gesticht had, ontstond er een levendig en winstgevend handelsverkeer met de westkust van Afrika. Al deze reizen werden bekostigd uit de winsten van de slavenhandel.

In 1482 was Bartolomeu Dias de eerste die Kaap de Goede hoop rondde. Om deze Kaap zou later nog veel gevochten worden, m.n. tussen Engeland en Nederland. In 1498 bereikte Vasco da Gama Indië. Daar hadden de Arabieren echter de handel al in handen. Dus stuurde Portugal vervolgens tweemaal een strafexpeditie uit. Dat werden enorme bloedbaden.

Pedro Álvares Cabral leidde de tweede Portugese overzeese expeditie naar India. Tijdens de reis naar India ontdekte Cabral in 1500 Brazilië en maakte daar vreedzame contacten met de inheemse bewoners. De vloot verloor vervolgens op de Atlantische Oceaan in een zware storm vier schepen. En in India raakte hij in conflict met de Arabieren waarbij een grote groep Portugezen werd gedood. Ondanks de ontdekking van Brazilië beschouwde de Portugese koning de expeditie niet als een succes en Cabral

viel in ongenade. Al deze eeuwen bleven de Portugezen de beste zeevaarders, m.n. omdat zij de beste navigatietechnieken hadden en de beste zeekaarten waarin ook de verschillende stromingen waren beschreven.

Christoffel Columbus (1451–1506) was een Italiaan van eenvoudige afkomst. Hij was al jong naar zee gegaan en had het bekende deel van de Atlantische Oceaan van noord tot zuid doorkruist. Hij was zeer vertrouwd met de windsystemen. Op basis van deze praktische ervaringen rijpte bij hem het plan om met behulp van de noordoostpassaat in westwaartse richting te verkennen. Columbus had zelf geen financiële middelen voor zijn expeditie en had dus de steun van een staat nodig. In 1484 benaderde hij de Portugese koning, deze stelde een adviescommissie in, maar uiteindelijk werd zijn verzoek afgewezen. Daarna zocht Columbus zijn heil in Spanje. Kardinaal Mendoza had belangstelling voor de plannen van Columbus en introduceerde hem aan het Spaanse hof. Na een jaar wachten kreeg Columbus in mei 1486 een audiëntie bij de koning en de koningin. Zij verwezen zijn voorstel naar een adviescommissie.

De onderhandelingen aan het Spaanse hof sleepten zich jarenlang voort. Na de overwinning op de Moren in Granada in 1492 mocht hij eindelijk gaan. De *Santa Maria* was het vlaggenschip en bevoorradingschip. Daarnaast waren er twee kleinere karvelen. Op 12-10-1492 kwam Columbus op één van de eilanden van de Bahamas. Hij doopte het eiland San Salvador. Columbus dacht dat hij Indië bereikt had en noemde de inwoners daarom Indianen. In zijn reisverslag en brieven beschrijft hij de natuurlijke goedheid van de inboorlingen.

De opvarenden kregen opgerolde tabaksbladeren van de inboorlingen. En zij zagen ook dat zij die bladeren zelf rookten. La-

ter zagen ze bij andere stammen dat het ook via een pijp gerookt werd.

Telen van tabak

De tabak is familie van planten als de aardappel, bitterzoet en nachtschade. Alle soorten bij elkaar worden aangeduid met de Latijnse naam *Nicotiana*. De bekendste zijn: de *Nicotiana Tabacum* en de *Nicotiana Rustica*. Er is ook een verschil tussen rooktabak en pruimtabak.

De uitstalling van tabakproducten tijdens de lezing

De Spanjaarden brachten als eersten de tabak naar Europa. De Engelsen begonnen met het oprichten van tabaksplantages in Midden-Amerika. Die werden bewerkt door slaven.

Theo Gerritsen met tabaksplanten

Daarna gaf de spreker ons les in het telen van tabak en hij deed dit met mooie dia's uit zijn eigen tabakstuin. Om te telen is er licht en warmte nodig, dus er moet een goede beschutting zijn. Het fijne zaad moet zorgvuldig gezaaid en vochtig gehouden worden, zodat het niet weg kan spoelen. Als

de plantjes groter worden moeten ze uitgedund en verplaatst worden. Tijdens de groei moeten ze getopt worden om de overblijvende bladeren groter en sterker te maken. Dit weghalen van de zijscheuten wordt ook wel *dieven* genoemd en moet na de middag gebeuren als het blad slap hangt. De bladeren van de volwassen planten worden opgespijld en daarna in een raamwerk gehangen waar ze moeten drogen. Daarna het fermenteren waarbij de schadelijke stoffen omgezet worden in geur- en smaakstoffen. Dit is een soort gistingsproces, hierbij worden de bladeren gebundeld en op stapels gelegd. Deze stapel wordt verschillende malen uit elkaar gehaald en tot een nieuwe gevormd, waarbij men ervoor zorgt dat de bundels die binnenin hebben gelegen nu buiten komen en omgekeerd totdat de tabak uitgefermenteerd is en de temperatuur niet meer oploopt. Na circa 10 weken drogen en fermenteren worden de tabaksbladeren gesorteerd op kwaliteit, grootte, dikte en kleur, om vervolgens te worden verpakt.

Onze voorzitter de heer Van Maren bedankte hem en vertelde vervolgens wat meer. In het midden van de zestiende eeuw begon men ook in Europa tabak te verbouwen, maar aanvankelijk als geneesmiddel. Na 1600 kwam ook de commerciële teelt van tabak op gang. Rond 1615 werd in de omgeving van Amersfoort en Nijkerk al tabak geteeld. De tabaksbouw is in de Gelderse Vallei in de zeventiende en achttiende eeuw tot grote bloei gekomen en gaf veel werk aan de lokale bevolking. Het was een hard beroep en het drogen in de hoge schuren was gevaarlijk voor de mensen die daar moesten klauteren in de gammele drooghekken.

De teloorgang van onze tabaksteelt in de 18e eeuw kwam doordat we door de import uit Amerika niet meer konden concurreren in kwaliteit.

Amersfoort op de kaart

Lezing door Dirk Steenbeek, archivaris Archief Eemland (AE) op 17 januari 2013. Nette Sjamaar doet verslag.

Een geografisch informatiesysteem (meestal afgekort tot GIS) is een systeem waarmee (ruimtelijke) gegevens of informatie over geografische objecten, zogeheten geo-informatie, kan worden opgeslagen, beheerd, bewerkt, geanalyseerd, geïntegreerd en gepresenteerd.

Bij het woord kaart denken wij visueel. We zien dan een stads-, land- of andere kaart voor ons. Maar aan zo'n kaart kan heel veel informatie gekoppeld worden op veel verschillende manieren en voor verschillende doelen. Zo zijn er vele voorbeelden en dit gebeurt al vele jaren.

Napoleon wil een uniforme grondbelasting invoeren en hij voert het kadaster in. Het is gebaseerd op de Rijksdriehoeksmeting met X- en Y-coördinaten, uitgaande van het nulpunt in de O.L.V.-toren in Amersfoort. Later komen er meer en verschillende manieren waarop dit soort gegevens verwerkt kunnen worden, denk aan Google Maps en GPS.

HIS = historisch, GIS = geografisch informatiesysteem. Het is dus een digitaal pakket en je ziet een kaart op het scherm en door daarop te klikken krijg je de informatie die er achter zit. In dit geval meestal historische informatie.

In 2008 wordt de BAG-wet doorgevoerd, een nieuwe basisregistratie van adressen en gebouwen. Deze administratie werkt veel nauwkeuriger dan de voorafgaande en men is nu ook bezig om oude bouwtekeningen aan dit systeem te koppelen.

Attentie: Bovenstaande is uitgebreid beschreven in het septembernummer van 2012 van dit periodiek in een verslag geschreven

door Marcel van de Krol over HISGIS. Dit is deel twee over hetzelfde onderwerp en de nadruk ligt nu op de kaart van Amersfoort.

In het kader van Amersfoort 750 jaar werd in 2009 door het Archief Eemland (AE) een nieuwe website ontwikkeld. Het ging er om een toegankelijke website te maken, laagdrempelig en voor zoveel mogelijk doelgroepen en dan komt dus de vraag: "waarin zijn de meeste mensen geïnteresseerd als het om historie gaat?" En het antwoord ligt voor de hand: "In de eigen familie en de eigen woonomgeving".

Hiermee ging men aan het werk op basis van Google Maps in samenwerking met erfgoedpartners in de stad zoals Museum Flehite. Het moest gemakkelijk uit te breiden zijn, gebruik maken van de nieuwste digitale ontwikkelingen. Interactie en participatie moesten via deze site mogelijk zijn. Ze begonnen met het koppelen van de foto-collectie AE en afbeeldingen van Museum Flehite. Historische kaarten werden als laag over Google Maps geprojecteerd. Er kwamen 100 punten met informatie over een specifieke locatie en daarna ook straat- en wijkinformatie. In 2011 kregen ze binnen het project *AmersfoortBreed* de kans om de oorspronkelijke website door te ontwikkelen.

Op dit punt raad ik de lezer aan om de computer aan te zetten en naar <http://www.amersfoortopdekaart.nl/> te gaan. De spreker deed dit nl. ook en het was zo'n fantastische ervaring om door hem virtueel door Amersfoort geleid te worden. Ik zal proberen om daar iets van over te brengen. Linksboven kunt u klikken of u voor cultuurhistorie of gemeente gaat. We gaan voor cultuurhisto-

rie.

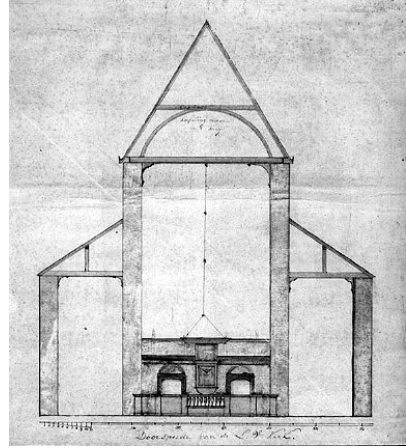
Klik de kaarten aan en zie dat u daar oude kaarten overheen kunt leggen en zelfs een 3D luchtfoto uit 1932. Zie hoe de kaarten precies op de juiste plek komen en hoe je op alle kaarten de 'i' van informatie kunt aanklikken en kijk eens wat een informatie! En ga dan naar "stadsgezicht 1671". Daar kunt u niet alleen dubbelklikken op de paarse informatiebordjes, maar u kunt het schilderij ook alle kanten opschuiven, vergroten en verkleinen, en zo het panorama zien.

De Amersfoortse stier

Na de kaarten komen de hoogtepunten: alle wijken staan er in. Laten we naar de Kruiskamp gaan en daar de stier gaan bekijken die op de rotonde Achter de Kamp staat. Klik maar aan en ja hoor daar komt de informatie, maar er staan ook reacties van mensen op en je kunt zelf ook een reactie geven. Er is ook een video van. Maar de *streetview* vind ik nog het leukste, hoe je gewoon met de muis eroverheen kan bewegen en door de omgeving kan gaan. Voor mij is deze erg leuk, omdat ik er vele jaren vele malen per dag met mijn hond langs ben gekomen. Maar zo zal ieder wel een plekje

kunnen vinden dat voor haar of hem herinneringen oproept of iets wat je historisch aanspreekt, zoals bijv. de mannenzaal in de binnenstad waarbij naast de streetview ook nog een panorama binnen te zien is.

De Lieve Vrouwekerk

Vindt u het al net zo geweldig als ik? Ga dan nog even door. Bekijk de kunstwerken, de monumenten, zowel van het rijk als de gemeente. Kijk bij archeologie naar alle opgravingen die gedaan zijn. Kijk naar de informatie over de straten en straatnamen. Kijk bij het kadaster wie daar gewoond hebben en of er nog aktes van zijn. Bekijk hoe de Lieve Vrouwekerk er uit gezien heeft in de Middeleeuwen. Kijk wie er in de Muurhuizen hebben gewoond ... En dan zijn er nog de wandelingen, wandelingen met allerlei thema's.

Ik vond de Canon ook indrukwekkend, de geschiedenis vanaf 3500 v. Chr., te zien, te lezen en een streetview van de plek.

Deze digitale schatkist kunt u nu ook op uw mobiele telefoon zien. De GPS van uw telefoon weet waar u bent en toont de informatie over de locatie waar u zich in Amersfoort bevindt. Rondlopen in een historische binnenstad en op je smartphone allerlei interessante informatie bekijken over

waar je bent: dat kan nu ook in Amersfoort. De Amersfoortse *layar* met historische informatie is nog in ontwikkeling, maar er staat al veel op – *Layar* is een applicatie (app) voor je smartphone. Deze app bevat verschillende lagen (layers) die je omgeving tot leven brengen.

Zet de *Layar*-app op je smartphone en zoek de laag *Amersfoort*. Dan vind je de laag *Amersfoort op de Kaart*. Als je die lanceert, beleef je Amersfoort heel anders. Je zit bijv. op een terrasje op het Lieve Vrouwekerkhof en je gaat dat oude plein via de *layar* op je smartphone bekijken, maar dan terug in de tijd. Bijzonder is dat de historische foto's zo geplaatst zijn dat deze precies op de juiste plek en onder de juiste kijkhoek verschijnen. Staande op het plein fungeert de smartphone als een soort tijdsvenster. Heb je, net als ik, geen smartphone en begrijp je er niets van, ga dan naar: <http://www.youtube.com/watch?v=qSfATEZiUYo>. Hier zie je het streetmuseum van Londen. Dit was een inspiratiebron voor de medewerkers van het archief van Amersfoort. Ook project-glass begeeft zicht op de vele mogelijkheden van de toekomst http://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=9c6W4CCU9M4

Amersfoort had al eerder een Multi-touch versie van Amersfoort op de kaart met een erfgoedquiz. Beide tafels reizen nu langs scholen, verzorgingshuizen, bibliothe-

ken, musea, VVV en andere locaties. Er wordt nu een nieuw archief gebouwd op het Eemplein en alleen al de hoeveelheid beschikbare data wordt bijna verdubbeld. Maar het zal ook veel publieksvriendelijker zijn. Als het klaar is komt deze tafel in de koffiehoeke te staan.

En er komt nog veel meer. Dit systeem biedt zoveel mogelijkheden. De structuur ervan wordt voor een zacht prijsje aan andere gemeenten verkocht en voor dat geld kunnen er nog veel meer koppelingen naar deze kaart gemaakt worden. Ik zag er tegen op om naar deze lezing te gaan en om er een verslag van te maken. Ik begrijp helemaal niets van al dat technische gedoe. Dat ligt niet alleen aan mijn leeftijd. Op dit vlak ging het altijd al mis in mijn hersenen. En nu stond daar een man die met zoveel enthousiasme over zijn werk vertelde en die in staat is om het zo te vertellen dat zelfs ik het begreep. Het was echt een geweldige ervaring, niet alleen voor mij, maar ook voor de andere mensen in de volle zaal. Dat was alleen al aan het applaus te horen.

De technische achtergronden kan ik niet navertellen, maar ik hoop hierbij toch een indruk gegeven te hebben van een uitermate boeiend verhaal met geweldige mogelijkheden voor de toekomst. Het enige dat ik jammer vind is dat alle termen in het Engels zijn, maar ja, dat schijnt zo te horen in deze tijd.

HISGIS

door Willem van Maren

De voordracht van Dirk Steenbeek van Archief Eemland op 17 januari 2013 toonde heel mooi wat er al mogelijk is met digitale cartografie. Van ongeveer de helft van ons land zijn de kadastrale gegevens en kaarten van 1832 nu via internet beschikbaar.

Zo kunt u precies zien welke percelen uw voorouders in eigendom hadden en waar die lagen. Zie www.hisgis.nl. De provincie Utrecht is al volledig toegankelijk, maar Gelderland nog niet.

Het Kadaster, feitelijk verrassend

Lezing door de heer Zacharias Klaasse op 19 februari 2013. Nette Sjamaar doet verslag.

De heer Klaasse begon zijn lezing met te vertellen dat hij blij was in Amersfoort te zijn omdat de Amersfoortse O.L. Vrouwetoren voor het Kadaster het belangrijkste punt was geweest, het nulpunt. Hij werkt bijna vijftig jaar bij het Kadaster en toen er nog veel landmeters in dienst waren mochten ze een voorkeur voor een standplaats geven – die ze natuurlijk nooit kregen – en sommigen gaven Amersfoort op! En als er naar de reden gevraagd werd zeiden ze: “Daar zijn kleine coördinaten”.

Hiermee was de toon gezet. Deze keurige gedistingeerde en gesoigneerde heer weet ontzettend veel, brengt het helder en geordend aan het publiek over, maar zet ons dan ineens even op het verkeerde been met een heerlijke humor. Er is veel gelachen deze avond, maar helaas is dat op papier moeilijk over te brengen. Ik raad eenieder die er deze avond niet bij kon zijn, aan om naar een volgende lezing van hem te komen of naar ‘zijn’ Kadastermuseum op de vijfde verdieping van het Kadaster in Arnhem. Het jaargang 22

is gratis. Ga met een groepje, meld je van tevoren aan en vraag om een rondleiding van de heer Klaasse. Genieten!

Ik spreek van ‘zijn’ museum omdat hij de laatste jaren alles wat niet meer gebruikt werd mee naar huis nam. Tot zijn huis zo vol met dozen stond dat de voordeur nog maar half open kon en zijn echtgenote het genoeg vond. Zijn baas gaf hem ruimte in het gebouw, collegae gingen mee doen. En nu is daar een volwaardig museum.

Historie

Voordat er een officieel kadaster kwam probeerden overheden ook al om overzicht te krijgen over hun land en aan wie het verkocht werd.

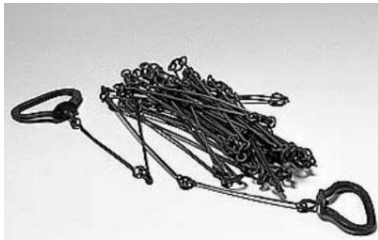
- verpondingsregisters = een belasting die reeds in de 16e eeuw werd geheven over de huurwaarde van onroerend goed
- kohieren = staten van in een bepaalde periode te innen belastingen, deze waren er al onder Karel V, van 1515 tot 1632
- aangifte door de eigenaar, gevolgd door schatting. Dit gebeurde van 1632 tot 1795. Het oorspronkelijke doel hiervan was heffing van de grondbelasting, *verponding*.

In 1806 beveelt koning Lodewijk uit naam van zijn broer Napoleon dat er grondbelasting betaald moet gaan worden en dat daarvoor kadastrale registers moeten komen. Het land wordt in districten verdeeld en men gaat aan het meten. Het kadaster is in 1811 zeer gedeeltelijk gereed in 64 van de 111 districten.

- openbare registers per gemeente: 1 januari 1811 = akten van hypotheek en overdracht
- openbare registers per bewaring: 1 januari 1812

Maar het Kadaster van koning Lodewijk was niet echt goed gelukt en in 1810 be-

veelt Napoleon dat er een kadaster van het hele land moet komen. Dat betekent dus met kadastraal kenmerk = gemeente – sectie – nummer.

Meetketting

Tussen 1812 en 1832 zijn alle bebouwde delen van Nederland opgemeten met behulp van een meetlint, papier en potlood.

Hoe?

Er waren 1500 gemeenten in Nederland. De burgemeesters van de gemeenten die opgemeten zouden worden werden tijdig gewaarschuwd. Op genoemde dag verschijnt de landmeter, de burgemeester en twee plaatselijke deskundigen stappen in een rijtuig en ze rijden naar de gemeentegrens. Daar kwam ook de burgemeester van de buurgemeente met twee lokale deskundigen en een landmeter. Met z'n zevenen lopen ze langs de gemeentegrens en werd er ter plekke gemeten, een schets gemaakt, de natuurlijke grenzen, zoals rivieren en bossen worden daar ook op aangegeven en dan wordt er een proces-verbaal van de grensbepaling opgesteld. Kon men het niet met elkaar eens worden dan moest de landmeter tussen de burgemeesters bemiddelen. Lukte dit niet dan moesten de gemeenteraden bij elkaar komen – dit leidde meestal tot einde-loze ruzies waar men nooit uit kwam.

Dus was er een derde regel: als de gemeenteraden er niet uit kwamen besliste de koning. En de koning deed niet moeilijk, die zette gewoon zijn handtekening bij het kruisje dat de landmeter had gezet. In de

praktijk kwamen de burgemeesters er dus meestal wel samen met de landmeter uit.

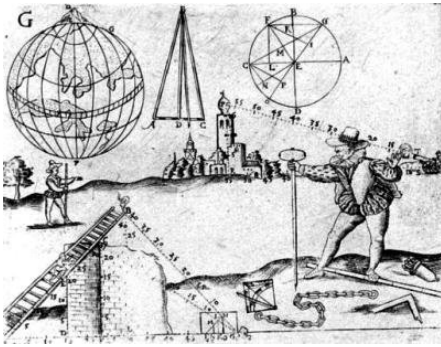

Grenspaal tussen Utrecht en Noord-Holland, paal 16 bij Hollandse Rading. Foto Marcel van de Krol.

Daarna ging de landmeter alle percelen opmeten. Hij begon meestal in het midden bij de kroeg en werkte naar buiten toe. De veldwachter ging mee, want er waren wel eens problemen. Fraude was er nauwelijks; waarom zou je meer land opgeven dan je bezat, dan ging je alleen maar meer belasting betalen. Soms werd een betwistbaar stuk grond op twee namen gezet en de eerste naam kreeg de aanslag. Het aantal kadastrale percelen zal niet al te beperkt zijn gehouden, want de landmeter wordt per gevormd perceel betaald. Als een gemeente klaar is, levert dat de volgende documenten op, die ter inzage worden gelegd:

- Proces-verbaal van de beschrijving van de gemeentegrens
- Overzichtskaart van het gemeentelijk driehoeksnet
- Minuutplans
- Grootteberekening van de percelen
- Tenaamstelling van de percelen (oorspronkelijk aanwijzende tafel)

De ambtsgebieden zijn niet groot: ze moesten in één dag met postkoets of trekschuit te doen zijn. En de betaling was per perceel.

Landmeter in 1867

In Frankrijk waren ze al langer met dit proces van landmeten bezig en het schijnt dat als daar een landmeter zijn werk niet goed deed of zich onbehoorlijk gedroeg dat deze dan naar Holland werd gestuurd. Sommige landmeters waren dan ook Frans en het werk geschiedde soms met de “Franse slag”. De uitdrukking was dan ook: “moeders houdt uw dochters binnen, want daar komen de Fransen”.

Vanaf 1 oktober 1832 is het kadaster officieel en worden alle heffingen via dit instituut gedaan.

In 1813 waren de Fransen verdwenen en kwam er een nieuwe koning: Willem I. Hij besloot dat er een nieuwe wetgeving moest komen en ook dat de metingen van het kadaster voltooid moesten worden en samengevoegd met de openbare registers. Dit heeft heel veel problemen gegeven en is één van de redenen geweest dat het zo lang heeft geduurd voordat er een nieuw Burgerlijk Wetboek kwam. In 1839 was het klaar.

Aan de taak van het kadaster werd een nieuwe, privaatrechtelijke, dimensie toegevoegd. Deze taak kreeg nog meer betekenis door de invoering van de Wet op het notarisambt in 1842. Daarin werd bepaald dat in alle akten die in de openbare registers moesten worden ingeschreven, het onroerend goed met zijn kadastrale aanduiding

moest worden vermeld. Hierdoor werd het kadaster een inlichtingenbron voor de zake-lijke rechten op de grond. Deze taak heeft de fiscale doelstelling eerst overvleugeld en op den duur vervangen.

OAT en minuutplans

Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel

De eerste kadastrale leggers zijn samengesteld uit gegevens die verzameld zijn in de *Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels* (ook wel OAT's genoemd). De OAT vormt samen met de minuutplans het uitgangspunt voor de kadastrale administratie zoals die op 1 oktober 1832 van start ging. De OAT van een kadastrale gemeente vermeldt in volgorde van *secties* en daarbinnen van *perceelsnummers* bij ieder perceel de naam van de eigenaar (of een andere rechthebbende). Van de eigenaar zijn woonplaats en beroep vermeld, van het perceel de oppervlakte, het gebruik, de klassering en de belastbare opbrengst, dit alles met het oog op de belastingheffing. De OAT mocht niet gewijzigd worden. Wijzigingen werden verwerkt in de kadastrale legger.

De *minuutplans* zijn de bronnen die de toestand van 1 oktober 1832 op kaart weer-geven. Deze plans zijn het resultaat van de metingen die tussen 1811 en 1832 plaats-vonden. Elke gemeente heeft een verzamel-kaart, waarop de hele kadastrale gemeente

staat afgebeeld met de indeling in secties en kaartbladen. Ook de minuutplans mochten niet gewijzigd worden. Dit wordt dus niet meer bijgehouden en staat grotendeels op internet.

Elke provincie kreeg enkele kadasterkantoren. De landmeter legt de nieuwe grenzen in het terrein vast, de tekenaar werkt de nieuwe situatie bij op het 'bijblad' (het minuutplan moet altijd ongewijzigd blijven), en bereidt de nieuwe tenaamstelling voor en geeft deze weer door aan de 'bewaring'. Hier wordt dan de legger weer bijgewerkt. De Rijksdriehoeksmeting is tussen 1885 en 1921 uitgevoerd. Op deze wijze heeft men heel Nederland opgemeten. Als referentiepunten hiervoor werden vooral kerktorens gebruikt met de O.L. Vrouwetoren als 0 punt.

Kadasterkantoren

De eerste honderd jaar na 1832 veranderd er niet veel. Op grond van de letterlijke bewoordingen van het Burgerlijk Wetboek worden de akten overgeschreven in de openbare registers. Zo'n 250 mensen verdienen daar hun brood mee en worden per blad betaald. Als later (1948/1949) de wet wordt gewijzigd en de notaris zelf een afschrift van de akte moet meeleveren, leidt dat tot veel protesten bij het notariaat. Vele

notarissen moeten een schrijfmachine aanschaffen en een typiste. Het Kadaster zelf blijft de kroontjespen trouw. Nog in de zestiger jaren van de 20^e eeuw wordt de inkt zelf gewreven.

Kadastrale kaarten worden met de hand getekend en ingekleurd en dat allemaal in zesvoud. Hard werken voor 500 tekenaars. De meearbeiders worden per dag gehuurd; 's zaterdags komen ze beleefd vragen welke dagen zij de komende week mogen werken. Uit sociale overwegingen worden er soms jongere landmeters hartje winter naar buiten gestuurd om zogenaamd te meten. Ook in de winter moesten de meearbeiders – en hun gezinnen! – namelijk eten. Door de afwezigheid van rekenmachines moest men rekenen met logaritmen en alles uitschrijven op standaardformulieren. Om jonge mensen voor uitzending naar Duitsland te behoeden, werd in 1941 de Dienst voor Buitengewoon Landmeetkundig Werk opgericht. Er werden vooral kaartvernieuwingen uitgevoerd. Pas in 1960 werd deze Dienst geïntegreerd in de gewone dienst.

De 'Bewaring van het Kadaster' is het administratieve gedeelte van het kadaster. Daar werden bijvoorbeeld de 'leggers' bijgewerkt. In de leggers staan de eigendomsgegevens van elke grondbezitter binnen de regio van dit kadaster.

Het kadaster viel eerst onder het ministerie van financiën (vanwege wat nu onroerendgoedbelasting is). In 1973 kwam het bij Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening en in 1994 werd het een "zelfstandig bestuursorgaan".

Ooit waren er 56 kantoren. Nu zijn er nog maar zeven.

Wat wordt er geregistreerd?

Men registreert onroerende zaken, schepen (verplicht voor de beroepsvaart) en ongeveer 350 vliegtuigen.

Wat het onroerend goed betreft is het natuurlijk de grond, maar hoe diep en hoe hoog zijn het eigendom? Het antwoord is verrassend: “zover als je belangen reiken”. Mag er dan een metro onder je huis aangelegd worden? In Amsterdam wel, want daar is alle grond in de binnenstad in erfpacht uitgegeven.

De gegevens komen van: notariaat, gemeenten, deurwaarders, provincie en advocaten. Ze worden gebruikt door: gemeenten, provincies, verzekeraars, nutsbedrijven, notarissen, waterschappen, particulieren, makelaars, CBS, rijksoverheid en politie.

In Nederland telt het onvolledige negatieve stelsel: “Als ik mijn akte van verkoop niet in het openbare register laat inschrijven gaat het eigendom niet over”. Dan kun je er dus ook geen rechten aan ontlene. Daarnaast zijn er ook nog vele andere voorwaarden waaraan je moet voldoen. De notarissen in Nederland werken heel nauwkeurig. Deze voorwaarden staan nl. allemaal in zijn beroepsverzekering beschreven.

In 2004 werd de topografische dienst toegevoegd aan het Kadaster. Alle gegevens van het Kadaster zijn openbaar. Hierbij prevaleert de rechtszekerheid nl. boven de privacy. De Kadastermedewerkers hebben wel een zwijgplicht.

Zoeken

Als je het *kadastrale kenmerk* en de gemeente van het perceel hebt is het makkelijk zoeken in het kadaster. Je kunt dan kijken in de O.A.T. en als daar de gegevens zijn onderstreept betekent dit dat er een mutatie is geweest en dan moet je kijken in de Suppletoire Aanwijzende Tafel (SAT), hierin de mutaties tot 1844.

De belangrijkste gegevens die over een perceel worden vastgelegd, zijn het per-

ceelnummer, het soort eigendom, de oppervlakte, de klassering van onbebouwde eigendommen, het belastbaar inkomen van gebouwde eigendommen en de eigenaar. Bij een kadastraal onderzoek kunnen veranderingen in deze gegevens door de jaren heen worden gevolgd via de leggers. De kadastrale leggers zijn voorzien van een kolommenstelsel waarin informatie over het perceel is ondergebracht: tijd, verwijzingen naar vorige en volgende eigenaren, verwijzingen naar de openbare registers enz. Deze registers zijn heel nauwkeurig. Iedere wijziging wordt op een hulplkaart bewaard.

Van 1838 tot 1927 werd het Algemeen Register bij gehouden. Daarin werd de koppeling tussen een persoon en de akte waarin hij wordt genoemd vastgelegd. Als toegang zijn er een percelenregister en een alfabetische naamlijst.

Voor zover ik het heb begrepen kun je, als het je niet lukt om aan het nummer te komen, naar het kadaster gaan en daar alles gaan nazoeken. Zorg dan wel dat je een verklaring van het N.A. of een RHC bij je hebt met een verklaring dat je met een serieus onderzoek bezig bent. Anders kost het je het nodige.

Het was sluitingstijd. Met een warm en groot applaus moesten we hem wel laten vertrekken.

Rechtszekerheid: een aantal feiten (2011)

Inschrijvingen akten	318.800
Inschrijvingen hypotheekstukken	350.400
Meetposten	94.700
Inschrijvingen schepen	1.010
Inschrijvingen luchtvaartuigen	42
<i>Totaal:</i>	
Geregistreerde percelen	9.398.779
Geregistreerde schepen	44.395
Geregistreerde luchtvaartuigen	359

WatWasWaar

door Arie van Herk

Tijdens de lezing over het Kadaster door de heer Zacharias Klaasse is de website

<http://watwaswaar.nl>

ter sprake geweest. Op deze site vind je, voor zover beschikbaar, historische informatie over elke plek in Nederland en krijg je direct toegang tot een groot aantal plaatsgebonden collecties van Nederlandse erfgoedinstellingen.

Zijn ervaring met WatWasWaar

De heer Klaasse gaf aan dat de site helaas niet actueel wordt gehouden. De vulling heeft plaatsgevonden vanaf 2007 t/m januari 2011. Ondanks dat gegeven is er toch op een eenvoudige manier veel informatie op te vragen. Een bezoek is zeker de moeite waard. Op de site van WatWasWaar staat in het menu *Over de site* een heldere gebruiksaanwijzing.

Stel je voor

Ik ben **Bart van Haastrecht**, geboren in 1963 te Den Bosch. Ik werk als redactieassistent bij het Geneesmiddelenbulletin, een wetenschappelijk tijdschrift voor voorschrijvers en afleveraars van geneesmiddelen.

Wat was de aanleiding om met genealogie te beginnen? Wie wil niet weten waar zijn oorsprong ligt? Daarbij komt dat Haastrecht ook een plaats is, zodat vanzelf de vraag rijst of er een verband bestaat tussen de plaatsnaam en familienaam. Ik wilde dat graag uitzoeken voordat de generatie boven mij helemaal is verdwenen.

Ik onderzoek dus de naam Van Haastrecht, Haastrecht is ook een plaatsje in de buurt van Gouda. Onze stamboom is tot nu toe echter alleen te herleiden tot Dirk van Haastrecht uit Wassenaar, de meeste voorouders zijn vervolgens in die omgeving gebleven. Momenteel heb ik nog alles op papier, ik zit tijdens mijn werk al genoeg achter de computer. Als ik eraan toe ben kies ik waarschijnlijk voor Aldfaer.

Het grootste probleem voor mij is tijd.

Ik heb nog een baan en een aantal andere hobby's. Verder ben ik meer geïnteresseerd in de antwoorden dan in het onderzoek zelf. Ik heb nu een kantoorbaan en ben in mijn vrije tijd graag buiten. Meestal besteed ik vooral in de wintermaanden tijd aan het onderzoek. Ik kies daarbij voor een combinatie van literatuuronderzoek en archiefonderzoek.

Ik probeer primair duidelijkheid over de herkomst van de familie Van Haastrecht te krijgen, daarnaast wil ik mijn kwartierstaat invullen tot de invoering van de burgerlijke stand. Waarschijnlijk laat ik daarna het actieve onderzoek rusten tot na mijn pensioen, en dat duurt nog even.

De ontdekking van Dirk van Haastrecht als (voorlopige) stamvader is vooralsnog mijn grootste ontdekking. Daarnaast het ontbreken van een aantoonbare relatie met het geslacht Van Arkel, dat ook een Van Haastrecht-tak kent. Over die relatie circuleren in mijn familie wel documenten, maar daar heb ik altijd mijn twijfels over gehad.

Mijn naam is **Hein Bense**. De aanleiding om met genealogie te beginnen is het vinden van wat fotootjes en documenten na het overlijden van mijn ouders.

Ik onderzoek de familie Bense. De voorouders van mijn vader en de vrouwelijke takken van zijn familie bevatten namen zoals Casparius, Waasdijk, Köhler, Bleijersk-veld Dermout.

De familie Bense heeft een paar generaties in voormalig Ned. Indië (Indonesië) gezeten. Daarom is het lastig hierover gegevens te vinden. Hoewel deze familie dus oorspronkelijk uit Den Haag komt stopt mijn onderzoek voorlopig bij Carel Lodewijk Bense, die in Rotterdam de vader is van Hendrik Lodewijk.

Mijn moeders kant, de familie Otto, was al voor een groot deel uitgezocht door Bert van Loon. Zodat ik er alleen een hoop aanvullingen op hoefde te doen en nog steeds nieuwe dingen ontdek. Hier horen ook weer een hele reeks namen bij zoals Willemsen, Waal, Schumacher, Golverdingen, Horst. Omdat de Otto's uit Duitsland

Ik ben **Heleen Dekker** uit Leusden, gepensioneerd, en nu een paar jaar met genealogie bezig. Ik ben met genealogie begonnen omdat mijn oude tante vroeg wat er met mijn oom was gebeurd. Hij was namelijk met de noorderzon vertrokken.

Ik onderzoek de namen De Bij en Van Es uit Zuid-Holland en natuurlijk mijn eigen naam, Dekker, uit de omgeving van Zaandam.

Ik werk met MyHeritage. Ik wil wel Aldfaer gebruiken maar dat programma kreeg ik niet goed op mijn computer geïnstalleerd. Mijn oom heb ik inmiddels in Canada gevonden maar als ik op een site in Canada of Amerika meer informatie wil

afkomstig zijn loopt ook nog een onderzoek naar deze Duitse tak.

Aangezien ik steeds meer vrouwen ben tegengekomen, heb ik ook veel takken op mijn computer staan in het programma Aldfaer. Dat dreigt wel een beetje te vervuilen en daarom probeer ik op mijn laptop een wat gestroomlijnder overzicht van mijn familie te maken. Bovendien heb ik een stuk van mijn stamboom gepubliceerd via Geneanet en ben ik wat in wiewaswie bezig geweest. Wat ik overigens niet zo prettig vind werken als Genlias.

Mijn bedoeling is echter niet alleen om zoals bij postzegels zoveel mogelijk vakjes te vullen, maar om meer te weten te komen over de achtergronden van de personen die ik vind. Want behalve in genealogie ben ik erg geïnteresseerd in geschiedenis. Tot nu toe ben ik via o.a. het krantenarchief veel te weten gekomen over mijn Indische familieachtergrond. Zo heb ik al aardige stukjes van het verhaal gevonden dat ik wil schrijven over de geschiedenis van mijn familie.

hebben, moet ik steeds betalen, en dus kom ik niet verder.

Voor mijn onderzoek zou ik wat meer achtergrondinformatie willen hebben. Mijn grootste vondst tot nu toe is de volgende. Ik ging naar het archief in Harderwijk op zoek naar een broer van mijn oma. Het ging een beetje stug en moeilijk en de archivaris vroeg welke naam ik nou precies zocht. Toen ik vertelde dat ik een Timmer zocht die arts was klaarde hij helemaal op. Er bleek een monumentaal pand van die arts te bestaan en de archivaris is gelijk van alles over die arts op wezen zoeken. Hij zette zo'n beetje het hele archief op zijn kop.

Hoe helpt Genealogie Online u in uw onderzoek?

door Bob Coret

Het publiceren van uw genealogische gegevens en afbeeldingen op Genealogie Online is vrij eenvoudig. Het exporteren van een GEDCOM-bestand uit uw stamboomprogramma en dit bestand uploaden naar Genealogie Online is het meeste werk. Gebruikt u een nieuwe versie van GensDataPro dan volstaat het zelfs om de optie *Publiceren op Genealogie Online* in het menu te kiezen. Een publicatie met eigen adres en met duidelijke vermelding van u als auteur is het resultaat. Maar wat hebt u daar nu aan?

Aanvullingen en correcties ontvangen en contacten leggen

Een genealogische publicatie is in beginsel om informatie met anderen te delen, met vrienden, kennissen en familie. Doordat de publicatie door Genealogie Online goed vindbaar wordt gemaakt op Google en websites als Stamboomzoeker.nl vinden veel stamboomonderzoekers en naamgenoten in binnen- en buitenland uw publicatie. Op elke pagina in uw publicatie staat een link naar een contactformulier waarmee elke bezoeker u informatie kan sturen of vragen kan stellen. In veel gevallen leidt dit tot nieuwe contacten! U ontvangt suggesties voor correcties, aanvullende informatie of zelfs aanvullend en ondersteunend beeldmateriaal als foto's of akten. Door het publiceren krijgt u dus leuke en nuttige feedback!

Online scans van akten uit de Burgerlijke Stand (BS) en DTB vinden

De basis van een goed genealogisch onderzoek zijn bronnen (en bronvermeldingen). Ook hierin kan Genealogie Online u ondersteunen. Steeds meer archieven stellen online scans van DTB- en BS-akten beschikbaar via hun website. Genealogie On-

line heeft hiervan een register opgebouwd zodat het gericht suggesties kan geven aan stamboomonderzoekers. Elke persoon uit uw publicatie wordt tegen dit register aangehouden, zodat er bijvoorbeeld een suggestie gegeven kan worden omtrent de geboorteakte en huwelijksakte bij het archief. Het resultaat van deze *Scans zoeken*-service, die overigens ook suggesties doet voor foto's van grafzerken, is een lijst met gevonden suggesties voor (en links naar) bronmateriaal, specifiek voor uw stamboom.

Aanknopingspunten in andere stambomen vinden

Genealogie Online is met bijna 20 miljoen voorouders de grootste stamboomwebsite in Nederland. Hierdoor wordt ook weer een andere functie interessant: het vinden van overeenkomsten tussen uw stamboom en de andere stambomen op Genealogie Online. Periodiek wordt deze *matching* uitgevoerd. Als auteur ontvangt u een e-mailbericht als er overeenkomsten gevonden zijn. Het is aan u om hier al dan niet iets mee te doen. Gegevens worden niet automatisch overgenomen, stambomen worden ook niet in elkaar gevlochten. Het is en blijft uw eigen publicatie! Wel biedt het u de mogelijkheid om in contact te treden met de auteurs van de stambomen waar overeenkomsten mee zijn. Zo kunt u gegevens uitwisselen en wellicht weer verder komen met uw onderzoek.

Fouten en onwaarschijnlijkheden in uw genealogische gegevens vinden

Het bijhouden van genealogische gegevens is mensenwerk, waar wel eens fouten in kunnen sluipen. Een typefout in een jaartal is zo gemaakt. Elke keer als u nieuwe

of bijgewerkte genealogische gegevens aanbiedt ter publicatie op Genealogie Online, worden diverse controles uitgevoerd. Zo worden van elke persoon in de publicatie de data van geboorte, doop, trouwen, echtscheiding, overlijden, crematie en begraven gecontroleerd ten opzichte van elkaar, qua leeftijd in relatie tot de gebeurtenis, apart en ook in relatie tot de kinderen. De fouten en onwaarschijnlijkheden die deze controles

opleveren worden zowel aan de auteur als aan de websitebezoeker getoond. Het prikelt daarmee ook de bezoekers om kritisch naar de gegevens te kijken.

Publiceren op Genealogie Online is dus meer dan het maken van wat HTML-pagina's op internet. Het is een waardevol hulpmiddel dat u kunt inzetten in uw stamboomonderzoek.

ICT en genealogie: beperking internetprogramma's

door Arie van Herk

Er zijn situaties van informatiebevraging die via Internet Explorer soms minder goed werken. Een alternatief hiervoor is Firefox,

een gratis te downloaden *Open Source* internetprogramma. Zie www.mozilla.org/nl/firefox/.

Cholera aan boord!

door Marcel van de Krol

Geurt van den Brink werd in 1829 geboren als zoon van Jan Geurtsen en Willempje Jans Schut. Hij woonde met zijn vrouw en 7 kinderen op boerderij de Grote Krol in Garderbroek, gemeente Barneveld.

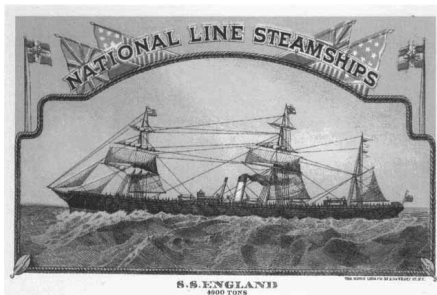
Werd Garderbroek hem te klein of rendeerde de boerderij niet goed genoeg voor zo'n groot gezin? Vrijwel zeker was de hoofdreden de nog steeds beperkte vrijheid in Nederland om je geloof op een andere manier te beleven dan de Nederlands Hervormde staatskerk goed vond.

In ieder geval besloot Geurt van den Brink (1829–1881) in maart 1866 met zijn vrouw Willempje van Middendorp (1828–1866) en 6 kinderen, één was al overleden, te gaan emigreren naar Pella in de staat Iowa, Noord-Amerika.

Pella is in 1847 gesticht door dominee Hendrik Pieter Scholte (1805–1868) vanwege de afscheiding in 1832. De afgescheidenen mochten namelijk geen bijeenkomsten houden met meer dan 20 personen.

Dominee Scholte is toen met een paar honderd volgelingen vertrokken naar Amerika en heeft zich toen gevestigd in het huidige Pella.

In Pella wonen veel mensen van Nederlandse komaf en er staan nog steeds Nederlandse huizen en een molen en er wordt ook nog Pella-Nederlands gesproken, een dialect afgeleid van het Zuid-Gelders.

De S.S. England

Het gezin Van den Brink reisde eerst naar Liverpool, Engeland en ging aan boord van het stoomschip de SS England van rederij National Line, dat gebouwd was in 1865

en 140 meter lang en 50 meter breed was. De boot deed ook als zeilboot dienst.

Het schip voer woensdag 28 maart 1866 van Liverpool naar Queenstown in Ierland waar een grote groep Ieren aan boord ging. De passagiers vanuit Liverpool waren meest Duitsers.

Op 29 maart 1866 vertrok de SS England naar New York met 1202 tussendecks passagiers (waarvan 16 cabinepassagiers) en 122 bemanningsleden. De kapitein was R.W. Grace.

Het schip was zelfs voor de ruime bergrippen van toentertijd overvol en dat was onverantwoord.

Op Goede Vrijdag, Zaterdag en Paas-zondag stond er een geweldige storm en alle passagiers zaten dus op elkaar gepropt wat het hierna volgende probleem misschien verergerd heeft.

Vier dagen na vertrek overleed een 8-jarig Duits jongetje. Men schonk er nog niet veel aandacht aan. De volgende ochtend stierf een 35-jarige passagier en de dag daarna 10 passagiers.

De cholera was uitgebroken.

Het schip kwam in de nacht van 8 april 1866 in Halifax, Nova Scotia, Canada aan waar op 9 april de gele vlag werd gehesen. Op 11 april werd het schip naar het nabij gelegen eiland McNabs gestuurd, samen met een ander schip, de Virginia, waarop ook cholera was uitgebroken en beide schepen werden in quarantaine geplaatst.

Daar werd een schip, de Pyramus, ingericht als hospitaal en de gezonde passagiers moesten op het eiland in tenten wonen. De salonpassagiers en de bemanning bleven op de SS England.

Al het eten werd vernietigd en het schip werd ontsmet.

Zusters van Liefde (Sisters of Charity, Halifax). Bron: <http://www.st-anthony.cc/Hist-Pictures-Nuns.html>

Op 16 april kwamen de Zusters van Liefde om de zieken te verzorgen.

De arts die de zieken 24 uur per dag moest behandelen en leiding moest geven aan de zusters, de 47-jarige arts dr. John Slayter, werd op 17 april zelf ook ziek en stierf binnen 6 uur, een vrouw en 5 kinderen nalatend.

In Halifax en McNabs stierven de meeste passagiers aan cholera. Waren er onderweg op het schip 40 of 46 mensen overleden, in Canada waren dat er nog eens ongeveer 267. De aantallen en data verschillen soms in de diverse bronnen.

Op 18 april vertrok de boot naar New York en kwam daar op 20 april aan met een verlies van bijna een kwart van haar passagiers. In New York moest de boot eveneens in quarantaine tot vermoedelijk 8 mei.

Cholera aan boord. Bron: <http://members.iquest.net/~joemilr/conquest.htm>

Grafmonument van Geurt van de Krol op het Black Oak Cemetry. Bron: www.findagrave.com, foto Cindy Lovell & Steve Hols.

Geurt zijn vrouw Willempje en de drie jongste kinderen zijn ook aan de cholera gestorven en de reis naar Amerika is dus heel anders verlopen dan hij zich had voorgesteld.

Op de boot (passengerlist) en in Amerika (census) ging Geurt van den Brink zich, net als een deel van zijn familie, Geurt van de Krol noemen, naar de Grote Krol waar hij vandaan kwam. Al zijn nakomelingen heten dan ook Van de Krol.

In Amerika is Geurt opnieuw getrouwd met Celia Tysseling (1829–1888) en heeft daar nog een kind gekregen.

Bronnen

Familysearch, wikipedia, history of Pella, Iowa 1847-1987, the SS England page, archief Barneveld, Veluwe Geslachten.

Een vroege Mondriaan in Amersfoort

door Jeanne Peterse

Pieter Cornelis Mondriaan sr.

Pieter Cornelis Mondriaan sr. werd, op verzoek van de in 1868 opgerichte *Vereeniging tot Bevordering van het Christelijk Nationaal Schoolonderwijs*, in 1869 benoemd tot hoofdonderwijzer in Amersfoort. Was het onderwijs de juiste keuze? Waar lag werkelijk zijn ambitie?

Den Haag

Pieter werd geboren op 18-6-1839 in Den Haag. Zijn ouders, Willem Frederik Mondriaan en Petronella Hendrika Verment, hadden een kapperszaak aan de Lange Potten. Vader Frederik had zich gespecialiseerd in het tekenen van modellen en het maken

van pruiken.

Pieter hielp zijn vader met het ontwerpen van nieuwe modellen. In het kappersvak van zijn vader zag hij geen toekomst; hij koos voor een opleiding in het onderwijs.

Zijn opleiding volgde hij aan de Groen van Prinstererschool in de Nobelstraat. Dit was tevens het eerste contact met “de visie van Groen”, Groen wilde zijn persoonlijke geloofsbeleving en christelijke ideeën uitdragen op scholen. Pieter behaalde de aktes voor onderwijzer, hoofdonderwijzer en tekenen.

Hij werd in 1858 ingelijfd bij het 3^e regiment Infanterie. Zijn militaire dienstplicht is in 1863 beëindigd.

Op 12-5-1869 trad hij in Den Haag in het huwelijk met Johanna Christina de Kok.

Amersfoort

Kort na zijn huwelijk met Johanna werd hij benoemd tot hoofdonderwijzer aan de Christelijke Nationale School. Zij betrokken een dubbel woonhuis gelegen aan de Kortegracht 11; dit huis werd op 10 augustus 1868 aangekocht met financiële steun van enkele vermogende Amersfoorters. Met steun in de vorm van giften en jaarlijkse bijdragen kocht hij banken, leermiddelen, kaarten en kachels. Naast een lening van 3000 gulden die werd afgesloten, ontvingen zij een jaarlijkse overheidssubsidie van 250 gulden.

De leefomstandigheden waren verre van ideaal. Zomers was de stank vanuit de gracht ondraaglijk. Het waterpeil in de gracht stond af en toe zo hoog dat het water het huis binnenstroomde.

In het huis aan de Kortegracht zijn vier van de vijf kinderen geboren: Johanna Christina (1870), Pieter Cornelis [Piet] (1872), Willem Frederik (1874), Louis Cornelis (1874). Allen volgden de lessen op de school van hun vader. Piet, zijn tweede zoon, bekend als pionier van de abstracte

kunst, behaalde onder leiding van zijn vader in 1889 de *Akte Lager Onderwijs Handtekenen*. Hij was hiermee bevoegd om op de school van zijn vader les te geven.

Senior was eigenzinnig en rechtlijnig in zijn denken, kwam steeds vaker in conflict met het schoolbestuur. Van het intellectuele niveau van de Amersfoorters had hij geen hoge dunk. Hij voelde zich niet gelukkig in Amersfoort.

Winterswijk

In april 1880 verhuisde het gezin Mondriaan naar Winterswijk. Zij betrokken een onderwijzerswoning op de hoek Zonnebrink/Ratumsestraat. In 1880 werd het gezin uitgebreid met de geboorte van zoon Carel. Evenals in Amersfoort kwam de onderwijzer in conflict met het schoolbestuur over zijn manier van aanpak. Er kwamen veel klachten en het schoolbezoek liep terug. In 1901 besloot Mondriaan naar Arnhem te vertrekken.

De kinderen Carel, Piet, Stien, Willem en Louis ca. 1890

Arnhem

Op 62-jarige leeftijd kreeg hij eervol ontslag. Vanaf dat moment stortte hij zich op zijn hobby en bewerkte hij zondagsschoolboekjes en maakte feestplaten.

Dit is wat hij wilde, hier lag zijn ambitie: tekenen en schilderen (evenals zijn beroemde verre verwant Vincent van Gogh).

Jacob van Campen, Heer van Randenbroek

door Nette Sjamaar

Inleiding

Het verhaal van Jacob van Campen en zijn vriendenkring op Randenbroek is typerend voor de Gouden Eeuw. De noordelijke Nederlanden, die samen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden vormden, maakten een bloeiperiode door op gebied van handel, wetenschap en kunsten. Ook wat betreft haar politieke en militaire macht (vooral ter zee) nam de Republiek in de wereld een vooraanstaande positie in. Na zich in enkele decennia te hebben vrijgevochten van het Spaanse gezag ontwikkelde het land zich tot een internationale grootmacht. De bloeiende handel leidde tot een grote en zeer rijke klasse van kooplieden. De nieuwe voorspoed leidde ook tot meer aandacht voor en sponsoring van beeldende kunsten en literatuur. Nederland stond bekend om zijn tolerantie.

De staatsgodsdienst was De Nederduits Gereformeerde Kerk. Dit betekende dat je niet in dienst van de staat kon zijn als je deze godsdienst niet beleeed. Maar verder was men ook hierin verdraagzaam vooral voor mensen met veel geld en talenten. Het gedogen van andere godsdiensten verschilde van stad tot stad. Amersfoort was ook toen al een rijke stad, die bekend stond om de tolerantie.

In deze geschiedenis is ook te zien hoeveel macht de Rooms-katholieke Kerk op een aantal plaatsen nog steeds had. De St. Joris-kerk was al in 1579 in protestantse handen gekomen en in 1657 wordt er een katholieke eredienst gehouden.

Randenbroek

Randenbroek is het eerste grote gebied in deze regio dat droog viel. De naam zegt

het ook: *gelegen aan de rand van het moeras*. Broek betekent moerassig gebied.

In 777 schonk Karel de Grote het gebied aan de bisschop van Utrecht. Deze beleende het door. De leenheren kregen het vrije vruchtgebruik van alle gronden, hoeven en opstallen en ook de zeggenschap over de mensen die er woonden. Bestuur en rechtspraak waren dus in handen van één persoon.

In de middeleeuwen stond het landgoed regelmatig onder water omdat de riviertjes het vele water van de Utrechtse heuvelrug niet konden verwerken. Alleen hoge delen bleven droog. De eerste eeuwen werd er dus weinig met het gebied gedaan.

De eerste leenmannen waren wellicht de Heren van Amersfoort, die zich later vestigden op Stoutenburg. In 1249 wordt een Everard van Randenbruke genoemd. Men neemt aan dat hij een van de heren van Amersfoort was en een kasteeltje op deze grond had laten bouwen.

In 1325 kwamen alle Stichtse lenen in handen van bisschop Johannes van Diest. Randenbroek werd toen in leen ontvangen door de ambachtsman Arnoud, Heer van IJsselstein. Na de strijd tussen Jan van Arkel en de graaf van Holland, Willem IV, moest hij al weer afstand doen van dit goed, om uiteindelijk in leen te worden uitgegeven aan de burgemeester van Amersfoort Govert van Beren Vredericks en zijn opvolgers.

In oude stukken wordt het ook wel Randenbroek genoemd. Dit zou Ravenmoeras betekenen.

De stad Amersfoort verkocht Randenbroek in 1405 aan de Amsterdamse koopman en bankier Willem Eggert, o.a. bekend als financier van de bouw van de Nieuwe

Kerk te Amsterdam, waarin zijn praalgraf zich dan ook bevindt. Door hem kreeg Randenbroek wellicht al enigszins de uitstraling van een buitenverblijf of hofstede.

Uit deze vroegste periode van Randenbroek zijn geen terreingegevens bekend, behalve wat op de kaart van Pieter Coenenz. is waar te nemen, zoals de beek, de bergjes en enkele bouwlanden, naast 'het huis met de drie hooibergen'.

Willem Janszn. Eggert

Willem Janszn. Eggert, geboren omstreeks 1355 in Amsterdam en overleden in 1417 in Purmerend was een Nederlandse edelman, bankier en schepen van Amsterdam. Hij bezat uitgestrekte landerijen in Weesp, Monnickendam, Oosthuizen, Aalsmeer en Wognum. Hij werd echter vooral bekend als Heer van Purmerende.

Johan Meye, schepen van Amersfoort gemachtigt van die stede, dewelck aen den Bisschop opdroech tgoet Randenbroek metten gerechten tyns en tienden, item de thien den Uytenhage ende Waerschap met al sijn toebehoren so alst Hr. Aernout van Ysselstyn plach te houden, gelegen int kerspel van Loesden door den Bisschop wort verleent aen Willem Eggert tot eenen Zutphenschen recht, te verheergewaden alst versterft met

een pont goet gelt. int jaer Heeren MCCC en de V den derden dagh in Xbet

In 1418 kwam het toe aan zijn zoon Jan Eggert. Jan voelde zich echter dermate bedreigd door de kabeljauwse partij dat hij het raadzaam achtte Holland te verlaten en zich in Gent te vestigen. Het conflict tussen de Hoeken en Kabeljauwen was een strijd tussen verschillende fracties binnen de elite van het graafschap Holland. Adel en steden waren erbij betrokken. De strijd woedde gedurende de tweede helft van de 14e en de 15e eeuw in Holland.

Jan van Beyeren verklaarde in een charter van 25-9-1422 dat de voortvluchtige Jan Eggert van al zijn leengoederen vervallen was. Over één leengoed had Jan van Beyeren echter niets te zeggen, nl. Randenbroek bij Amersfoort. Dit was in leen van de bisschop en viel buiten de genomen maatregelen.

Jan droeg het leen direct over aan de bisschop en vervolgens werd het beleend aan Willem de Grebber.

... en na dat na doode Willems voorsz. 't selve soude komen op Willem de Grebber en Vechter de Grebber, gebroeders, kinderen van Willem voorsz. die hij heeft bij Lysbeth Jan Eggerts zuster'!

De voorouders van Willem Eggert hadden een vicarie gesticht op het Sint Catharina altaar in de Oude Kerk te Amsterdam als zijnde dit altaar door de voorouders van deze uit eygen middelen opgericht, waarvan het begevingsrecht aanvankelijk aan de Graaf van Holland toekwam, die dit recht op 31-12-1407 aan Willem Eggert had overgegeven, die daarmee de inkomsten van de vicarie verkreeg. Degene die Randenbroek bezat, werd ook begever van de vicarie. Zo is door de bezitters van Randenbroek na te gaan wie de afstammelingen zijn van Willem Eggert.

Nog weer later werd het beleend aan de familie Beren. Claes Jan Beren mocht er in 1579 blijven wonen nadat Jan van Nassau het overwegend katholieke Amersfoort had ingenomen voor de Prins van Oranje.

In 1605 kreeg dochter Gerarda het landgoed in leen. Zij was gehuwd met Pieter van Campen, die afkomstig was uit een voornaam en oud Amsterdams koopmansgeslacht. In 1626 erfte Jacob van Campen het huis van zijn moeder. Hij woont in het huis tot zijn dood in 1657.

Huis Randenbroek in 1632

In 1658 gaat het landgoed naar zijn zuster Margaretha, die kloosterlinge is. In 1660 komt het op naam van haar zwager Jan Heerman.

In 1801 wordt het leenrecht afgeschaft. Hierna werden de erfrechten per notariële akte vastgelegd. In de archieven kan men lezen dat meerdere eigenaren het huis zelf nooit bewoonden, maar wel huurcontracten en pachtvereenkomsten hadden met blekers en boeren en ook dat het huis zelf dikwijls verhuurd is geweest.

In 1814 werd het landgoed per veiling verkocht en werd het voor een bedrag van f 26.850 het gezamenlijke eigendom van Hendrik van Lunteren, tuinarchitect te Utrecht, Dirk Kruijff, slijter, Willem van Eeden, koperslager en Isaac Hartshoorn, tabakspanner, de laatste drie uit Amersfoort.

Het huis werd een sociëteit en er werden o.a. een kolfbaan en een kegelbaan aangelegd, overdekt en van verlichting voorzien. Tuin en park werden helemaal opnieuw, volgens ontwerp van Hendrik van Lunteren, aangelegd. Het werd een park in Engelse landschapsstijl, golvende lijnen en ronde vormen en hierbij werd gebruik gemaakt van de natuurlijke gegevens, zoals de rivierduinen.

Om lid te kunnen worden van deze sociëteit werd er streng geballoteerd en er waren vele strenge regels, zoals o.a. dat er in de vijvers alleen maar gevestigd mocht worden met een hengel met een worm en dat wijnen alleen in flessen werden geleverd, die in het bijzijn van de leden moesten worden ontkurkt. De sociëteit Randenbroek liep goed en heeft tot 1824 bestaan.

Daarna verwisselde het nog meerdere malen van eigenaar. In 1920 kocht de gemeente het deel van het landgoed dat de *Kattekampen* heette en ging het bebouwen. Er werd een betonbrug over de Heiligenbergerbeek gebouwd en voor het inrijpad naar het huis kwam het tolhek van de Utrechtsche Poort, dat na de afschaffing van de stedelijke accijnzen in 1865 daar was verwijderd.

Huis Randenbroek in 2004

Nadat de laatste particuliere eigenaar, de heer Vrijdag, generaal-majoor, was overleden, kocht de gemeente een deel van de buitenplaats, nl. vier huizen, bos en park en het St. Elisabethziekenhuis kocht de rest van de grond.

Jacob van Campen

Jacob van Campen (1596–1657)

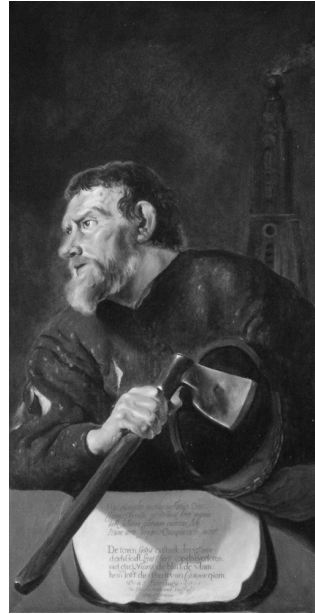
Jacob van Campen was de oudste zoon van Pieter van Campen, koopman, en Geritge Claes Jansdr Berents en werd op 2 januari 1596 in Haarlem geboren. Hij stamt van vaderskant uit een zeer rijke regenten-koopmansfamilie uit Amsterdam. Zijn voorouders zaten in het Amsterdamse stadsbestuur, maar waren tegelijk handelslieden en om goede burgers te zijn gaven ze ook geld aan wees- en armenhuizen en zaten daar dus ook in het bestuur. Ook de moeder van Jacob stamde uit een groot, rijk en oud geslacht, dat al generaties Randenbroek in bezit had. In deze familie kwamen veel kunstenaars voor.

Beide families waren van oudsher Rooms-katholiek. Zijn ouders stapten over naar de staatsgodsdienst. Jacob liet zich opnemen bij de humanisten.

Schilder

In het register van het Haarlemse St. Lucasgilde staat Van Campen onder het jaar

1614 als schilder ingeschreven. Hij was toen 18 jaar. Hij werkte in de werkplaats van Frans Pietersz. de Grebber, in die tijd een belangrijke portretschilder. In die tijden gingen de jongens reeds op 14- à 15-jarige leeftijd naar het atelier en dus kan Jacob omstreeks 1610 bij De Grebber zijn gekomen.

Timmerman Leendert Niciasius, geschilderd door Jacob van Campen

In Amersfoort zijn nog twee schilderijen van hem. Allereerst het portret van de timmerman Leendert Niciasius. De aanleiding dat Jacob van Campen deze eenvoudige stadgenoot heeft geschilderd, is te vinden in het flink en doortastend optreden van Niciasius bij een brand, die in 1651 in de spits van de toren te Amersfoort was ontstaan. Niciasius hakte de hele spits weg en wist daardoor ergere rampen te voorkomen. Van Campen ontwierp een nieuwe spits.

En er is een tweede schilderij, voorstellende *Het laatste oordeel*, thans in de kapel van het Hofje van de Stichting *De Armen de Poth*.

Het laatste oordeel, geschilderd door Jacob van Campen

De meester-schilder raakte in korte tijd door erfenissen in zo'n goeden doen dat hij van het penseel niet hoefde te leven. Hij beoefende het schildersvak en ontwikkelde zich op autodidactische wijze tot architect. Maar of het nu ging om opdrachten voor het maken van een schilderij of wanddecoratie, of het ontwerpen van kerken, kerkorgels, huizen, toren of schouwburg, hij liet zich daarvoor flink betalen.

Tussen 1616 en 1626 heeft hij hoogst waarschijnlijk meerdere reizen naar Italië en omliggende landen gemaakt.

Bouwmeester

Hij beschouwde het als zijn levensopdracht om de klassieke bouwkunst weer tot leven te brengen. Zijn bouwstijl noemen wij nu het *Hollands-classicisme*.

Zijn beroemdste werk tenslotte is het Stadhuis op de Dam te Amsterdam dat later tot Koninklijk Paleis werd bestemd. In Amersfoort ontwierp hij naast een nieuwe torenspits in 1654 de brug over het Spui

bij het pand Westsingel 49 (huisnaam *het Croontje*).

Daarnaast deed hij nog vele andere projecten, zoals o.a. de *Weg der Weegen* (zie het januarinummer van 2012 van dit blad).

Heer van Randenbroek

In 1626 erfde hij het landgoed van zijn moeder. In het huis had al 200 jaar niemand meer gewoond en Randenbroek was ook door Spaanse troepen bezet en vernield. Hij kwam om het landgoed te inspecteren en ontdekte niet alleen dat het geheel verwaarloosd was, maar ook dat sommige van zijn rechten nogal discutabel werden geacht. Zo werd er o.a. een officiële akte opge maakt waarin getuigen verklaren dat er altijd een wal heeft gelegen vanaf de St. Barbarakamp langs de Bisschopsweg tot aan de Heiligenbergerbeek met daarop een hek. Maar dat door de afwezigheid zijn *vervallen ende wech gevaecht* zodat de grenzen van het Landgoed nu onduidelijk waren.

Hij heeft niet alleen het huis opgeknapt, maar het in de loop der jaren ook verscheidene malen verbouwd en heel wat stukken grond aan het landgoed toegevoegd. Dit heeft hem meerdere malen in conflict met het stadsbestuur van Amersfoort gebracht, m.n. over de aanleg van wegen.

Hij breidde Randenbroek uit met tuinen, fonteinen en zelfs een wijngaard. Het kweken van diverse soorten vruchtbomen was een hobby van hem.

Hij ging ook graag uit jagen. In feite was het een illegale jachtpartij die hem een paar jaar later in contact bracht met belangrijke figuren uit de Haagse hofkringen, zijn latere opdrachtgevers. Jagen was voorbehouden aan de adel en omdat Van Campen tegen deze regel had gezondigd dreigde een gerechtelijke veroordeling. Maar voor leden van de burgerlijke elite in de Republiek was daar doorgaans wel een mouw aan te passen.

Een vriend schreef een brief aan Constantijn Huygens, met het verzoek om bemiddeling bij de stadhouder. Prins Frederik Hendrik kon immers vanwege zijn voorname positie aan Van Campen een jachtvergunning verlenen. In de brief werd het verzoek krachtig aangezet, door aan de secretaris gratis een werk van de hand van *goed architect en goed schilder* Van Campen aan te bieden. Eind goed, al goed. Jacob van Campen mocht voortaan jagen en raakte aldus bevriend met Constantijn Huygens, die daarna regelmatig kwam logeren, evenals vele andere vrienden waaronder o.a. P.C. Hooft, Everard Meijster, Paul Bor en Joost van den Vondel, die tijdens zo'n verblijf *De Nachtegael van Amisfort* dichtte. En Rembrandt, die in 1651 de onderstaande schets van 't Sprengel maakte (Louvre Parijs).

Hij stond bekend als een zeer eigengereid man en maakte regelmatig ruzie. Hij was ook een somber man, moeilijk voor zichzelf en voor anderen. Tijdens de bouw van het stadhuis woonde Van Campen in het duurste logement in de Kalverstraat en zijn verteringen waren navenant. In 1654 is Van Campen met ruzie vertrokken. Het project is door een ander beëindigd.

Ook zijn traagheid en onvermogen om zaken op tijd af te maken (in een brief *aengeboren slofficheijdt* genoemd) worden regelmatig genoemd. En tenslotte: zijn drankzucht. Bij een afspraak met Amalia van Solms, toch niet de eerste de beste, liet hij het pontificaal afweten; Huygens schreef

haar dat de bijna 55 jaar oude bouwmeester zich *indisposé* voelde, *peut être de la bouteille*.

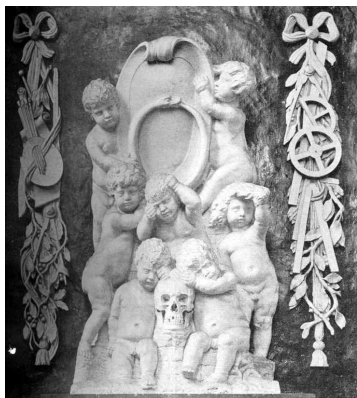
Flakbij de Flierbeek liet hij ook een kleiner verblijf bouwen. Hij noemde dit het *Hogerhuis*. Hier zonderde hij zich graag af en hoe ouder hij werd hoe langer. Hier beschilderde hij de houten wanden van zijn slaapvertrek met de merkwaardigste voorstellingen, betrekking hebbend op 's werelds vergankelijkheid onder de Spaans zinspreuk: *El Todo Es Nada*, Alles Is Niets. Deze zijn terug te zien in Flehite, het museum van Amersfoort.

Hoewel hij zich het grootste deel van zijn leven buiten de kerk hield, schijnt hij aan het eind van zijn leven 'bekeerd' te zijn geweest tot de praktijk van het geloof van zijn voorouders. In 1654 werd hij in de Rooms-katholieke kerk aangenomen.

Hij stierf op Randenbroek en werd op 23 september 1657 in de Sint-Joriskerk in Amersfoort begraven, waar zijn erfgenamen voor hem een graf kochten. Niet minder dan vijf priesters deden de dienst bij de uitvaart, terwijl zijn vriend pater Johannes van Alkemade de lijkrede hield.

Na afloop van de begrafenis was er een ontvangst op Randenbroek, die echter minder prettig eindigde. Willem Reijersz, bijgenaamd *Sonder Hemt*, een van de gasten, sloeg in beschonken toestand Van Campens dienstmeisje Elsgen Jans in het gezicht en verwondde daarna een schoenlapper met een mes. Twee anderen raakten zo heftig met elkaar in gevecht dat zij door de omstanders moesten worden gescheiden. Een bijeenkomst van degenen die *het lijck van de Heer Jacob van Campen ter aerden hadden gebracht*, die de volgende dag ten huize van de wijnkoper Willem Marchand plaatsvond, liep eveneens uit de hand. Hij eindigde in een vechtpartij nadat een van de

aanwezigen de eenentwintigjarigen Jacobus Bor, zoon van de schilder Paulus Bor, had beledigd.

Grafsteen van Jacob van Campen

Boven zijn grafsteen staat:

Op Jacob van Kampen.

Heer van Ranbroek, Bouwmeester en Schil-
der

d' Aerts Bouheer, uyt de Stam
Van KAMPEN rust hier onder,
Die 't Raadthuys t' Amsterdam
Gebout heeft, 't achtste wonder.

Het gedichtje is van Vondel.

Jacob had een zoon: Alexander van Campen. Hij had zijn zoon erkend en zijn naam gegeven, maar was niet met de moeder getrouwd. Om die reden kon Alexander niet vanzelfsprekend van zijn vader erven, maar moest deze dat in zijn testament vastleggen. Een jaar na zijn dood werd bekend gemaakt dat er geen testament was. De hele erfenis ging naar een van zijn zusters, nl. Margaretha, die in het klooster was. Dus terug naar de Rooms-katholieke kerk. Er werd geregeld dat Alexander per jaar 100 guldens uit de rente van het bezit zou krijgen.

Weer een jaar later kreeg Jan Heerman, de echtgenoot van zijn andere zuster Geertruyt, Randenbroek in leen.

Kwartierstaat

1 *Jacob van Campen*, ~ Haarlem 6-7-1596, begraven Amersfoort 23-9-1657, schilder, bouwmeester, Heer van Randenbroek.

Generatie 2 (ouders)

2 *Pieter Jacobszoon van Campen*, ~ Amsterdam 5-5-1568, koopman, regent van het Oude Mannenhuis (nu Frans Halsmuseum te Haarlem), ondertrouw Amsterdam 4-11-1594

3 *Gerritge Claes Jansdr. Berents*, ~ Haarlem 1575, Vrouwe van Randenbroek

Kinderen uit dit huwelijk:

a. *Jacob van Campen*, ~ Haarlem 6-7-1596 – zie nr. 1

b. *Geertruyt van Campen*, ~ Haarlem 1597.

c. *Jan van Campen*, ~ Haarlem 1600, + jong.

d. *Machteld van Campen*, ~ Haarlem 1602, + Amsterdam 1624.

e. *Margaretha (Margriet) van Campen*, ~ Haarlem 1604, ging in het klooster.

Generatie 3 (grootouders)

4 *Jacob Huygenz van Campen*, koopman, × Amsterdam 1574

5 *Geertgen Pietersdr Visscher*, begraven Amsterdam 18-12-1616.

Kinderen uit dit huwelijk:

a. *Cornelis Jacobsz van Campen*, ~ 1564, + Amsterdam 26-1-1636, handelaar op de Levant, lid van de vroedschap van Amsterdam, bouwmeester, bestuurder van de Riederijkerskamer, × Amsterdam 17-10-1602 Catharina Queekel.

b. *Pieter Jacobszoon van Campen*, ~ Amsterdam 5-5-1568 – zie nr. 2

c. *Aefgen van Campen*, ~ Amsterdam 21-10-1570, begraven Amsterdam 3-5-1619, × Amsterdam 1597 Jan Reyersz Loots.

6 *Claes Janszoon Berents*, Heer van Randenbroek

Generatie 4 (overgrootouders)

8 Huygh Zegersz, begraven Amsterdam 8-9-1573,

9 Griet Cornelisdr van Campen, begraven Amsterdam 8-9-1573. Ze zijn op dezelfde dag overleden.

Kinderen uit dit huwelijk:

- a. Jacob Huygenz van Campen – zie nr. 4
- b. Aef Huygendr van Campen
- c. Zeger Huygenz van Campen
- d. Willem Huygenz van Campen, ~ Amsterdam 1552.

10 Pieter Visscher, begraven Amsterdam 7-7-1558, lakenkoopman,

11 Anna Roemersdr., begraven Amsterdam 7-7-1558.

Kinderen uit dit huwelijk:

- a. Geertgen Pietersd Visscher – zie nr. 5
- b. Roemer (Pietersz) Visscher, * Amsterdam 1547, graankoopman, assuradeur, dichter, lid van de Rederijkerskamer, × Delft Aefgen Jansdr Onderwater
- c. Marij Visscher

12 Jan Berents, Heer van Randenbroek

Generatie 5 (betovergrootouders)

20 Jan Jacobsz Visscher

21 Stijn Jansdr de Witt

Kinderen uit dit huwelijk:

- a. Pieter Visscher, ~ Amsterdam – zie nr. 10
  - b. Katrijn Visscher
  - c. Marij Visscher
- 24 Claes (Evertsz) Berents

25 Dieuwe (Dieuwertje) de Grebber, genaamd Berents, Vrouwe van Randenbroek

Generatie 6 (oudouders)

50 Willem de Grebber

51 Imme Eggert

Generatie 7 (oudgrootouders)

102 Willem (Jansz) Eggert, ~ Amsterdam 1360, bankier, thesaurier van Amsterdam, bouwmeester, Heer van Purmerend, Heer van Randenbroek

Generatie 8 (oudovergrootouders)

204 Jan Eggert, + Lotharingen 1366, lid vroedschap Amsterdam, Heer van Randenbroek

Bronnen

Archief Eemland

Regio Canons: Utrechtse Canons

P.T.A. Swillens: Jacob van Campen

Trouw d.d. 6-2-2013: Jacob van Campen – Schilder, bouwmeester en aengheboren slof-ficheijdt

Geni.com

H. Halbertsma: Zeven eeuwen Amersfoort

Cor van den Braber: Amersfoort getekend

Rapport Oldenburger

P.T.A. Swillens: Jacob van Campen als schilder

Dr. P. Scheltema: Gedenkwaardigheden van Amsterdam

Aanvulling op De familie Scheltus (blz. 15 van deze jaargang)

Ter aanvulling op het artikel over de familie Scheltus in het vorige nummer kan het volgende nog worden vermeld.

De gegevens van het artikel zijn deels ontleend aan de boeken van het Nederlands

Patriciaat jaargangen 5 en 34. De genealogie was niet geheel compleet opgenomen omdat het ging om de familie Scheltus uit Amersfoort en omdat het plaatsen van andere takken daarbij veel te veel ruimte zou

innemen, en ook omdat we de ervaring hebben dat lezers dan niet verder lezen. De focus op Amersfoort is ook de reden geweest waarom wij er vanuit zijn gegaan dat deze tak van de familie uitgestorven is. De afbeelding van het wapen hebben wij gevonden in

een kwartierstaat in de bibliotheek van de NGV in Weesp.

Met dank aan ons lid dhr. C.E.G. ten Houde de Lange voor het ons hierop opmerkzaam maken.

Boekbesprekingen

door Willem van Maren

C. Wolswinkel

Boerderij De Lagemaat

In: De Klapperman, bijdragen tot de geschiedenis van Woudenberg.

Uitgave van Stichting Oud-Woudenberg, 2012, ISSN 1571-456X, (www.oudwoudenberg.nl)

Al meer dan twintig jaar geleden schreef C. Wolswinkel (1912-1998) een boekje over de boerderij waar hij geboren is en waar hij later het boerenbedrijf uitoefende. Wolswinkel was een degelijke genealoog en deed ook ander historisch onderzoek. Het was altijd al de bedoeling geweest om dit werk te publiceren in een uitgave van *de Klapperman* van de Stichting Oud-Woudenberg. Het is nu eindelijk zover. Het manuscript is herzien door twee zonen en waar nodig iets aangepast. Het boekje beschrijft de geschiedenis van de boerderij De Lagemaat in Woudenberg en van de bewoners (families Van de Lagemaat, Van Meerfeld, Van Voskuilen en Wolswinkel). De boerderij is in 1694 of 1695 afgesplitst van het grote goed Rumelaar, waarvan de geschiedenis tot in de dertiende eeuw teruggaat. Veel aandacht krijgen de mobilisatie en de Tweede Wereldoorlog. Het boekje bevat

veel foto's en eindigt met de stamreeks van een familie Van de Lagemaat (vanaf circa 1585).

Friso Wielenga

Geschiedenis van Nederland. Van de Opstand tot heden.

Amsterdam 2012, ISBN 978-94-6105-473-9, € 24,90

De geschiedenis van Nederland wordt tegenwoordig heel anders onderwezen dan in de vorige eeuw. De aandacht gaat nu vooral uit naar gebeurtenissen en ontwikkelingen met hun oorzaak en gevolg. De leerling wordt niet meer lastig gevallen met lange reeksen jaartallen, veldslagen en vorsten. Wilt u uw kennis van de vaderlandse geschiedenis eens ophalen dan is het boek van prof. Wielenga heel geschikt. Wielenga is hoogleraar in Münster in Duitsland en heeft dit boek aanvankelijk voor een Duits publiek geschreven. Nu is er een Nederlandse editie, bijgewerkt tot en met 2012. Het boek beschrijft helder en leesbaar hoe Nederland zich heeft ontwikkeld vanaf ongeveer 1555. Het is een goede aanvulling op de persoonlijke verhalen over uw voorouders.

Gratis af te halen

Mw. J. Aeckerlin in Harderwijk wil afstand doen van twintig jaargangen Gens Nostra. De jaargangen 1992-2001 zijn in-

gebonden, vanaf 2002 losse nummers. Belangstellenden kunnen contact opnemen via e-mail: hjaeck@kpnmail.nl.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

door Cas van der Kroon

De oproep in ons periodiek van januari 2013 aan onze leden dat zij die belangstelling hebben voor periodieken van andere NGV- afdelingen, in verband met sanering van de bibliotheek, heeft slechts twee reacties opgeleverd.

Zoals in de bijdrage van de voorzitter geschreven staat zal onze bibliotheek worden opgeheven. In april 1990 vroeg de toenmalige voorzitter, de heer Frans Manche, mij om hem te helpen met het opzetten van een 'kleine bibliotheek', daar hij een paar boekjes had die hij – ter inzage voor de leden – wilde bewaren. Daar wij beiden cavalerie-officieren waren en samen dienden o.a. in Duitsland, steunden wij elkaar toch, en zo werd de bibliotheek geboren in O.L.V. Ter Eem te Amersfoort.

Het aantal boeken/tijdschriften groeide snel en moest bij elke bijeenkomst van huis meegenomen worden en weer terug. Gelukkig kregen wij een jaar daarna een houten muurkast in de garderobe ter beschikking en later mochten wij ijzeren archiefkasten plaatsen in een kamer achter de zaal waar wij samenkwamen. In 2005 moesten wij helaas vertrekken en kregen onderdak in de kelder van de Openbare Bibliotheek te Amersfoort, echter niet toegankelijk voor publiek.

Indien bij onze leden belangstelling bestaat voor boeken/tijdschriften uit onze bibliotheek, geef dat dan zo snel mogelijk – voor 10 mei 2013 – aan mij op via mijn e-mail gvanderkroon@kpnplanet.nl, met vermelding van het gewenste nummer uit de catalogus. Mochten meerdere leden hetzelfde

nummer willen hebben, dan gaat het naar degene die zich het eerst heeft gemeld. Misschien tegen een kleine donatie in de kas.

De volgende nummers zijn niet beschikbaar: 2, 2a, 100, 100.a, 102, 102.1, 104, 105, 106, 109, 111, 113, 114, 116, 150, 151, 152, 153,156, 157, 158, 201, 206, 227, 206, 227, 229.3, 229.13, 229.14, 238, 238.1, 242, 257, 272, 502, 503.2, 507.1, 801, 809, 814, 825, 837 t/m 837.37, 837. A t/m 837.A.7, 837.E t/m 837.E.9, 837.H.20 t/m 837.H.21, 837.N t/m 837.N.1, 950.1, 952, 952.3, 996, 1005.c.

Over de volgende nummers wordt nog een beslissing genomen: 5, 104, 117, 118, 327, 327.1, 327.2, 327.3 en 521.2.

Leden kunnen wel hun voorkeur aangeven. De verdere opheffingsmaatregelen zullen nog geruime tijd in beslag nemen. Ondanks de steeds groeiende digitalisering blijven echter in diverse archieven en in het Verenigingscentrum in Weesp boeken/tijdschriften bestaan.

Nieuw in onze collectie, geschonken door de heer J. Smith jr te Nijmegen: Diverse exemplaren van Veluwse Geslachten en Ons erfgoed. Met dank aan de schenker.

De digitale versie van Bulletin 21^e jaargang nr. 1 van de NGV-afdeling Achterhoek en Liemers is als pdf-bestand te lezen, u dient op uw computer Adobe Reader te hebben geïnstalleerd. Te downloaden via onze site of rechtstreeks van <http://get.adobe.com/nl/reader/>

Wie heeft per ongeluk nummer 105, Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister, door R. F. Vulsma, CBG 1988, nog in zijn/haar bezit?

Inhoudsopgave

Ten geleide	31
Colofon	31
Lezingen & Activiteiten	32
Ledenbestand	34
Van uw voorzitter	34
Het telen en roken van tabak	35
Amersfoort op de kaart	38
HISGIS	40
Het Kadaster, feitelijk verrassend	41
WatWasWaar	46
Stel je voor	46
Hoe helpt Genealogie Online u in uw onderzoek?	48
ICT en genealogie: beperking internetprogramma's	49
Cholera aan boord!	49
Een vroege Mondriaan in Amersfoort	51
Jacob van Campen, Heer van Randenbroek	53
Aanvulling op <i>De familie Scheltus</i> (blz. 15 van deze jaargang)	60
Boekbesprekingen	61
Gratis af te halen	61
Nieuws van de afdelingsbibliotheek	62

